Heliga trefaldighets dag – Gästfrihet

Av Helene Egnell

Dagens gammaltestamentliga text är själva urbilden för gästfrihet, och har också i kristen tradition tolkats trinitariskt – den sammanför alltså dagens tema ”Gud - Fader, Son och Ande” med dess beteckning ”Missionsdagen”.

Gästfrihet är en stark metafor för religionsmöten – såväl att vi bjuder in andra att ta del av vad vi har som att vi låter oss bjudas in till dem. Gästfrihet är något universellt, en dygd eller ett värde som vi finner i alla kulturer och traditioner. Gästfrihet är centralt i Guds mission: Guds uppdrag till oss att leva tillsammans i fred och samhörighet på denna jord.

Den judiska traditionen berättar att Abrahams tält hade fyra ingångar, en i varje väderstreck, så att Sara och Abraham inte skulle missa någon främling som passerade, utan kunna bjuda in dem. Det är därmed idealet för det judiska hemmet. ”Abrahams tält” har också varit benämningen på olika interreligiösa aktiviteter i Sverige.

Berättelsen ur 1 Mos 18, som också återfinns i Koranen, är utgångspunkten för Mona Siddiquis bok *Hospitality and Islam. Welcoming in God’s Name*. Här framhåller hon att gästfrihet var en dygd i de arabiska samhällena även innan islam, och menar att i nomadiska kulturer i ökenområden uppstår gästfrihet som en nödvändighet för människors överlevnad. Koranen innehåller många referenser till ”resande” (ibn al-sabil, eg. ”vägens söner”) och ”grannar” (jār), som föremål för gästfrihet. Man skiljer mellan ”grannen/nästan som står er nära” och ”grannen/nästan som är främling”, men båda ska behandlas med generositet och gästfrihet. Förståelsen av dessa båda begrepp varierar, men Mona Siddiqui lyfter fram att icke-muslimer kan ingå i kategorin ”grannen som är främling”, då alla muslimer kan anses ingå i kategorin ”grannar som är nära”. I sina avslutande reflektioner skriver Mona Siddiqui:

Christian and Islamic cultures have emphasized the significance of hospitality as a structure and as an act in the cultivation of a virtuous life. In both traditions, hospitality is good or the individual, the host and the guest, and attitudes of hospitality can transform society around us. This is not easy, but being a certain way can eventually become our character; it is possible to speak and act more charitably towards those we know and those we don’t know. The stranger and the traveller are still there in the form of refugees and migrants, except now they are identities through the political language of our age.(1)

Gästfrihet är en metafor för religionsmöte inte minst hos asiatiska kristna teologer. Religionspedagogen Hope Antone konstaterar först och främst att matbordet är en bra plats att samlas kring för dialog, och att vid religiösa fester i Asien samlas alla oavsett religion och tar del i religiösa fester och de dignande matbord som hör till dem. Hon anknyter till feministiska teologer som Letty Russell som i *Church in the* Round låter det runda bordet vara en bild för att ”Guds gästfrihet är till för alla människor och hela världen”.

Antone lyfter fram Jesu gränsöverskridande bordsgemenskap i evangelierna, och anknyter till asiatisk matkultur, där det både finns likheter i vilka ingredienser som används, men också olikheter i hur de tillreds och kryddas. Matbordet är, säger hon en symbol för försoning och fredsskapande; för friheten att vara den man är; för tacksamhet och glädje och sist men inte minst en vision av och ett hopp om en bättre framtid då alla har tillräckligt att äta och ingår i en gemenskap.(2)

En annan asiatisk teolog som skriver om gästfrihet är koreanen Heup Young Kim. Med utgångspunkt i liknelsen om fåren och getterna (Matt 25:31-46) hävdar han att ”främlingen” är mer teologiskt

central än någon annan, och att gästfriheten relativiserar alla dogmer. Gästfriheten mot främlingen inkluderar självklart människor av annan tro. Heup utfärdar dock ett varningens ord: den som utövar gästfrihet måst överge den prestige, de rättigheter och den makt som ligger i värdskapet. I Asien har den kristna missionen alltför ofta utövat ett värdskap som utövat makt, där de istället skulle ha sett sig som gäster:

The ”will to become host” or ”will to host” would be a main cause for the original sin of Western imperial Christianity. The will to ***host*** *it inevitably leads to* ***host****ility, in opposition to* ***hospital****ity.*(3)

Detta är viktigt att tänka på för oss I Svenska kyrkan som ofta tar initiativ till religonsdialog: hur använder vi den makt vi har på ett sätt som inte förtrycker? Vågar vi också gå in i rollen av gäst, den som blir bjuden och har något att lära?

Heup tar också upp den trinitariska grunden för gästfrihet. Treenighetens ”preichoresis” (cirkeldans) är prototypen för mänskligheten som med-mänsklighet, ”being-in fellowship, being-in-togetherness, or being-in-between”. Att utöva gästfrihet blir att delta i Treenighetens inre liv. I termer av interreligiösa relationer innebär det att relationerna ska vara symmetriska och jämlika. Heup menar också att ett asiatiskt komplementärt yin-yang-tänkande har lättare att ta till sig det trinitariska mysteriet med en natur i tre personer än en västerländsk antingen-eller-logik. (4)

Till sist ger oss också evangelietexten en fin bild av gästfrihet: ”många judar hade kommit till Marta och Maria för att trösta dem i sorgen över brodern”. Detta är ett av de tillfällen då beteckningen ”judar” i Johannesevangeliet används utan negativa bitoner. Han beskriver helt enkelt sedan att i en vecka efter jordfästningen sitta ”shiva” hos en familj där någon dött för att trösta och hjälpa med praktiska ting. En sed som vi kan låta oss inspireras av.

Fotnoter:
(1) Mona Siddiqui: *Hospitality and islam. Welcoming in God’s Name*. Yale University Press 2015 s 242-243

(2) Hope Antone: *Reöligious education in Context of Plurality and Pluralism* New Day Publishers 2003 s 89-102

(3) Heup Young Kim: “”Multiple Belonging as Hospitality” I Jesudason, Peniel et al (ed) *Many yet One? Multiple Religious Belonging* WCC Publications 2016, s 84

(4) ibid, sid 86